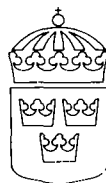

Konstitutionsutskottets yttrande

1985/86:3 y

över lag om disciplinförseelser av krigsmän m. m.
(prop. 1985/86:9 jämte motioner)

KU
1985/86:3 y

Till justitieutskottet

Justitieutskottet har hemställt om konstitutionsutskottets yttrande över proposition 1985/86:9 om lag om disciplinförseelser av krigsmän m. m. jämte de med anledning av propositionen väckta motionerna 1985/86:47 av Allan Ekström (m), 1985/86:48 av Per-Olof Strindberg m. fl. (m), 1985/86:49 av Gunilla André och Elving Andersson (c), 1985/86:50 av Martin Olsson m. fl. (c) och 1985/86:51 av Bengt Harding Olson (fp) samt den under allmänna motionstiden 1985 väckta motionen 1984/85:2782 av Lars Werner m. fl. (vpk) om avskaffande av den militära bestraffningsrätten.

I propositionen föreslås ett i stora delar nytt militärt ansvarssystem. Alla anställda vid försvarsmakten skall i fredstid följa samma regler som gäller offentligt anställda i allmänhet. För värnpliktiga och vissa andra kategorier av personal inom försvarsmakten införs ett nytt utomstraffrättsligt disciplinsystem intaget i förslag till lag om disciplinförseelser av krigsmän. Det föreslagna disciplinsystemet innebär att förseelser i yrkesutövningen beivras genom en disciplinpåföljd som meddelas i administrativ ordning genom beslut av tjänstgöringsmyndigheten. Beslut om disciplinpåföljd skall kunna överklagas till tingsrätt och vidare till hovrätt, som är slutinstans. I krig skall disciplinsystemet omfatta alla som är tjänstgöringsskyldiga vid försvarsmakten. Förslaget innebär en omfattande avkriminalisering i fråga om de gärningar som för närvarande är straffbelagda i främst 21 kap. brottsbalken. Det nuvarande särskilda straffansvaret för militär personal behålls dock för krigsförhållanden enligt nuvarande principer. Reformen föreslås träda i kraft den 1 juli 1986.

I *motion 1985/86:48* av Per-Olof Strindberg m. fl. (m) erinras om att moderata samlingspartiet tidigare under året i en partimotion hemställt att ämbetsansvaret skall återinföras i offentlig tjänst. Mot denna bakgrund motsätter sig motionärerna regeringens förslag i propositionen.

Utskottet

Utskottet vill till en början – med anledning av innehålllet i motion 1985/86:48 – anföra följande: Den i motionen nämnda partimotionen – motion 1984/85:452 av Ulf Adelson m. fl. (m) – har hänvisats till utskottet. Yrkandet om återinförande av ämbetsansvaret (yrk. 8) har framställts under

hänvisning till att JO:s ställning bör stärkas. I ett nyligen till justitieutskottet avgivet yttrande (KU 1985/86:1 y) om vissa frågor rörande tjänsteansvaret i offentlig verksamhet m. m. (prop. 1984/85:117 delvis jämte motioner) har angivits att utskottet kommer att behandla frågan om tjänsteansvarets framtida utformning i samband med beredningen av JO-utredningens betänkande JO-ämbetet – En översyn (SOU 1985:26). Ärendet beräknas bli slutbehandlat under 1986. I det sammanhanget kommer motion 1984/85:452 (yrk. 8) att prövas.

Vad härefter gäller de genom proposition 1985/86:9 framlagda förslagen begränsar utskottet sitt yttrande till de avsnitt som innehåller särskilda bestämmelser för riksdagens ombudsmän. I förslaget till lag om ändring i lagen (1975:1057) med instruktion för justitieombudsmännen (författningsförslag 19) föreslås ändrad lydelse av 2 § andra stycket och 21 § tredje stycket. Ändringsförslaget beträffande 2 § föranleder inte någon erinran. I 21 § tredje stycket föreslås tillägg av en tredje mening, varefter bestämmelsen skulle få följande lydelse:

Kan det misstänkas att befattningshavare som sägs i 7 § gjort sig skyldig till förseelse, för vilken disciplinpåföljd bör åläggas, och kan det befaras att skriftlig anmaning enligt 14 kap. 1 § första stycket lagen (1976:600) om offentlig anställning ej kan tillställas honom inom två år efter förseelsen, får ombudsman utfärda sådan anmaning. Anmaning som nu har sagts gäller även som underrättelse enligt 29 § lagen (1980:11) om tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonalen m. fl. *Första meningen har motsvarande tillämpning i fråga om underrättelse enligt 25 § lagen (1985:00) om disciplinförseelser av krigsmän.*

Underrättelse enligt 25 § lagen om disciplinförseelser av krigsmän skall enligt förslaget antingen vara muntlig eller skriftlig. Genom den i det föreslagna tillägget gjorda hänvisningen till första meningen i 21 § tredje stycket JO-instruktionen synes emellertid endast skriftlig underrättelse komma att inbegripas. Enligt utskottets mening bör lagbestämmelsen justeras så att den kommer att omfatta båda slagen av underrättelser.

Utskottet tar vidare upp frågan om rätt för JO att vid domstol föra talan mot beslut om disciplinpåföljd enligt den föreslagna lagen om disciplinförseelser av krigsmän. I JO:s instruktion finns bestämmelser om JO:s talerätt beträffande disciplinmyndighets beslut intagna i 7 § första stycket, som har följande lydelse:

Har myndighet meddelat beslut mot befattningshavare i ärende om tillämpningen av särskilda bestämmelser för tjänstemän i lag eller annan författning om disciplinansvar eller om avskedande eller avstängning från tjänsten på grund av brottslig gärning eller tjänsteförseelse, får ombudsman föra talan vid domstol om ändring i beslutet. Närmare bestämmelser om sådan talan meddelas i lag eller annan författning.

Beträffande bestämmelsen, som tillkom i samband med 1975 års JO-reform, anförde utskottet (KU 1975/76:22 s. 71) att bestämmelsen getts en allmän avfattning men att den i praktiken tog sikte på beslut enligt statstjänstemannalagen och kommunaltjänstemannastadgan. (Dessa författningar har från den 1 januari 1977 i huvudsak ersatts av lagen om offentlig anställning.) Den föreslagna lagen om disciplinförseelser av krigsmän innehåller inte några

bestämmelser om talerätt för JO och varken i propositionen eller i det betänkande av militäransvarskommittén, som propositionen bygger på, behandlas frågan. Enligt 1983 års JO-utredning, som i sitt betänkande redovisade de delar av militäransvarskommitténs betänkande som direkt berörde JO, var det svårt att finna några skäl som talade för att JO på förevarande område inte skulle ha talerätt (SOU 1985:26 s. 216). JO-utredningen konstaterade emellertid att den inte kunde lägga fram något förslag i saken, eftersom militäransvarskommitténs betänkande var under beredning. Utskottet anser att det i lagen om disciplinförseelser av krigsmän bör intas en bestämmelse av vilken det framgår att JO har den diskuterade talerätten, självfallet dock under den förutsättningen att fråga är om krigsman under JO:s tillsyn.

I övrigt föranleder inte ärendet något särskilt uttalande från utskottets sida, något som bl. a. innebär att utskottet inte tagit ställning till de i ärendet föreliggande motionerna.

Stockholm den 12 november 1985

På konstitutionsutskottets vägnar

Olle Svensson

Närvarande: Olle Svensson (s), Anders Björck (m), Yngve Nyquist (s), Wivi-Anne Cederqvist (s), Birgit Friggebo (fp), Bertil Fiskesjö (c), Kurt Ove Johansson (s), Anita Modin (s), Börje StenSSon (fp), Gunnar Biörck i Värmdö (m), Sören Lekberg (s), Bengt Kindbom (c), Nils Berndtson (vpk), Ulla Pettersson (s) och Elisabeth Fleetwood (m).

